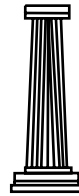

Socialvetenskapliga klassiker

Vägen till ett socialvetenskapligt forskningsråd

S. ÅKE LINDGREN

Artikeln handlar om bakgrunden till socialvetenskapliga forskningsrådet och dess föregångare Delegationen för social forskning (DSF). Under 1960-talets diskussion om reformering av socialvården ställdes krav på medverkan av forskare. Inom socialhögskolorna fanns då få lärare med forskarutbildning. År 1970 tillkom ett anslag inom Socialdepartementet avsett att främja forskning och utvecklingsarbete inriktat mot socialtjänsten. 1990 övergick ansvaret härför till det Socialvetenskapliga forskningsrådet.¹

Under 1960-talets första år pågick en debatt om hur forskningen (eller rättare dess resultat) i högre grad skulle komma det sociala reformarbetet till godo. Riksdagen var angelägen om att samhällets åtgärder på socialvårdens område skulle ske så att största möjliga effektivitet i verksamheten kunde

uppnås och felinvesteringar undvikas. Med det syftet ville man ha hjälp av forskare för

S. Åke Lindgren var 1983–1990 vice ordförande i Delegationen för social forskning och chef för dess kansli. Han var samtidigt sakkunnig i forskningsfrågor i Socialdepartementet. 1990 blev han Socialvetenskapliga forskningsrådets första huvudsekreterare (1990–1993).

1 Artikeln baseras på en utförlig dokumentation av Processen från rådgivargrupp till forskningsråd. En studie av initiativ och stöd från Socialdepartementet till den sociala forskningen 1969–1990. Dokumentationen finns tillgänglig i regeringskansliets arkiv (S 74: 01) och i Riksarkivet (Samarbetskommittén för social forskning). Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond har lämnat bidrag till dokumentationsarbetet. Professor Lennart Lundquist, Statsvetenskapliga institutionen, universitetet i Lund, har givit stimulerande och konstruktiv kritik under arbetet.

att med vetenskaplig metodik belysa och analysera verksamheten. Även de fackliga organisationernas hoppades att social forskning skulle kunna ge en bättre grund för det praktiska arbetet, för utformning av samhällets socialpolitiska åtgärder och kommunal planering samt för personalutveckling. Under decenniets senare del ifrågasatte socialarbetarna socialvårdens mål och metoder. I sin strävan att förnya verksamheten ville även de ha hjälp av forskare. Krav på forskning i socialt arbete framfördes således från många håll under 1960-talet. Jag skall lyfta fram några aktörer som har haft en speciell betydelse för diskussionen om forskning i socialt arbete.

Pionjörerna

Maj-Britt och Gunnar Inghe var tidiga vägröjare för social forskning, men möttes av bristande förståelse från forskarsamhället. När Gunnar Inghe anhöll om tillstånd att få lägga fram *Fattiga i folkhemmet* (1960) som doktorsavhandling ställde sig Karolinska institutets lärarkollegium ytterst tveksamt till om detta var forskning, men accepterade den till slut. I slutet av 1960-talet kom dock en rad ytterligare studier på detta område. År 1967 kom *Den ofärdiga välfärden*, samma år som Gustav Jonsson försvarade en avhandling om det sociala arvet och Bengt Börjeson i ett antal artiklar kritiserade den då rådande »vi och de synen« i relationen socialarbetare och klient. Samma år tillkallade Regeringen en socialutredning. Året därpå blev Inghe ledamot av Socialstyrelsens styrelse. Man kan alltså säga att socialläkarna i Stockholm och kretsen kring Skå-Edeby hade betydelse som pionjärer på detta område.

Föreningen Sveriges Socialchefer – en stark drivkraft för förändring

I processen för en reformerad socialvård spelade Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS)² en central roll. Det kom dock att dröja innan frågor om forsknings- och utvecklingsarbete (FoU) kom upp på dagordningen; i föreningens arkiv finns inga tecken på att forskningsfrågorna någonsin behandlats i styrelsen.

Vid studiedagarna 1968 med temat »Socialvården söker nya vägar«³ presenterades, främst från de stora socialförvaltningarna med egna planerings- och utvecklingsresurser och med relationer till universitetsinstitutioner, resultat av forsknings- och utvecklingsarbete inom socialtjänsten. Med detta som underlag ställdes krav på Regeringen att komplettera Socialutredningen med bl.a. »beteendevetenskaplig expertis«. Samma år bildades en arbetsgrupp med uppdrag att följa socialutredningens arbete. Den leddes av Paul Lindblom, under åren 1948–66 rektor för Socialhögskolan i Lund och hade som medlemmar bl.a. föreningens ordförande, Bengt Hedlén, samt professorerna Gunnar Inghe, Alvar Nelson och Harald Swedner och rektor för Socialhögskolan i Stockholm Bengt Börjeson.

2 Karlsson, Anette: *Föreningen Sveriges Socialchefer – dess betydelse för den svenska socialtjänsten 1938–1996*. Magisteruppsats i ekonomisk historia vt 1997, Ekonomisk-historiska institutionen, Stockholms universitet.

3 Hedlén, Bengt: Anförande vid Föreningen Sveriges Socialchefer studiedagar i Jönköping 1968

Socialstyrelsen och forskarsamhället

När Bror Rexed 1968 tillträdde som chef för Socialstyrelsen ville han att socialtjänsten på ett likartat sätt som hälso- och sjukvården skulle vila på en stabil teoretisk grund och att dess personal skulle ges möjlighet att fördjupa sina kunskaper genom egen forskning och kvalificerat utvecklingsarbete. Därför krävde han resurser för att generellt förbättra samarbetet med forskare, särskilt sådana med sitt intresse inriktat mot socialtjänsten. Problemet var emellertid att socialhögskolorna i motsats till de medicinska högskolorna eller fakulteterna i stort saknade lärare med egen erfarenhet av forskning.

År 1968 reorganiserades det vetenskapliga rådet som funnits i Medicinalstyrelsen och tillfördes forskare och andra personer med goda kunskaper om och erfarenhet av den sociala sektorn. Avsikten var att dessa skulle biträda i arbetet med att förnya socialvården. Trots att Willy Karlsson, tidigare socialchef i Eskilstuna (senare i Örebro) och en av de centrala personerna i socialchefernas förening, fick ansvar för att leda detta arbete ansåg ledande tjänstemän från den gamla Socialstyrelsen att de själva hade den bästa kompetensen och inte behövde stöd från teoretiserande akademiker.

Politiska initiativ

Inom det socialdemokratiska partiet fördes under 1960-talets slut en debatt om reformering av socialvården. De krav som socialchefernas förening samt Rexed framfört om behov i reformarbetet av stöd från vetenskaplig forskning tycks ha påverkat socialministern.

I april 1969 tillkallade nämligen statsrådet Sven Aspling en samarbetskommitté för social forskning. Dess uppgift var att »ta upp frågor av allmänt intresse som aktualiseras i det socialpolitiska arbetet och främja samarbete i sådana frågor mellan förvaltningen och den vetenskapliga forskningen«. Orsakerna till sociala störningar och problem skulle belysas och ge underlag för bättre utformning av samhällets åtgärder på socialvårdens område.

Samtidigt skulle möjligheter ges till försöksverksamhet, utvecklingsarbete och undersökningar inriktade mot utvärdering av nya metoder och vidareutveckling av mål, metoder, organisation samt resursanvändning.

Samarbetskommittén

Formellt hade kommittén stor tyngd. Aspling ledde personligen kommitténs samtliga sexton sammanträden. I kommittén ingick bl.a. familjeministern, statssekreterarna i social- och utbildningsdepartementen, generaldirektörerna i riksförsäkringsverket, socialstyrelsen och statistiska centralbyrån, rektorn för Universitetet i Uppsala (ordförande i såväl Statens råd för samhällsforskning som Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond), Paul Lindblom (då direktör för Riksbankens jubileumsfond), Föreningen Sveriges Socialchefers ordförande, socialborgarrådet i Stockholm, en representant för studenterna vid socialhögskolorna samt som experter bl.a. rektorn för Socialhögskolan i Stockholm, en sektionschef i Svenska Kommunförbundet med ansvar för socialvårdsfrågor samt departementsråd med ansvar för socialförsäkring, planering och budget samt för socialvård.

Intresset mattades och redan tidigt under 1970 började närvaron vid sammanträdena att tunnna ut. Därför fick professor Arne Engström (forskningsberedningens sekreterare), Lindblom och Rexed med Bo Oscarsson från forskningsberedningen som sekreterare uppdraget att bedriva det faktiska arbetet.

Redan i statsverkspropositionen år 1970⁴ tillkom i Socialdepartementets bilaga ett reservationsanslag på 2 milj. kr för försöksverksamhet m.m. Här nämndes samarbetskommitténs uppgift att utforma program för social forskning. Det som lyftes fram var emellertid försöksverksamheter och utvecklingsarbete samt undersökningar som direkt siktade till en vidareutveckling av mål och metoder samt organisation och resursanvändning. Det fanns alltså tidigt inbyggd en spänning mellan forskning och praktiska försök. De politiska ambitionerna var stora, resurserna små, men var och en av opinionsbildarna fick med ett litet avsnitt i ministers deklamationer

I ett anförande vid socialchefernas studiedagar 1971 tog Aspling upp behovet av forskning inriktad mot att ge underlag för bättre utformning av samhällets åtgärder på socialvårdens område. Anmärkningsvärt nog nämndes inget härom i socialdepartementets bilaga till budgetpropositionen samma år.

Kommitténs sekretariat, med bl.a. dåvarande universitetslektorn, fil. lic. Inga-Lill Uggla, genomförde en omfattande kartläggning av pågående forsknings- och utveck-

lingsarbete samt försöksverksamheter inom socialtjänsten och redovisade resultaten i två betänkanden (DsS 1973: 1 och 8).⁵

I det senare föreslogs att en delegation för social forskning skulle inrättas. Så skedde genom ett statsrådsbeslut i juli 1974. Inrättandet anmäldes emellertid endast i texterna under det tidigare anslaget vilket tyder på att frågan politiskt inte varit tillräckligt intressant för att tas upp i gemensam beredning i Regeringen. I delegationens handlingar finns endast en gång, i november 1977, en anteckning om att innebörden av begreppet delegation diskuterats. Det klarades aldrig ut om några och i så fall vilka befogenheter som tillfälligt eller permanent delegerats från departementsledningen till delegationen. Konstitutionellt förblev delegationen under hela sin tillvaro en kommitté inom socialdepartementet.

Delegationen för social forskning (DSF)

Ledamöter

Den första delegationen leddes av statssekreteraren i socialdepartementet. I den ingick bl.a. Engström, Hedlén och Rexed. Härutöver ingick som ledamöter professor Gösta Rehn, Institutet för social forskning, (SOFI), generaldirektören i Riksförsäkringsverket, Lars-Åke Åström samt professorn i socialmedicin Ragnar Berfenstam, som också företrädde det medicinska forskningsrådet (MFR). Bland de personliga ersättarna fanns bl.a. professorerna Walter Korpi, Carl-Gunnar Janson, avdelningschefen Gunnar Wennström, socialchefen Birger

4 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 7: Socialdepartementet s. 14–15.

5 DsS 1973: 8; DsS 1973: 1

Stark och departementsrådet Nils Magnusson. Som ersättare för Svenska kommunförbundets politiker, vilka undantagsvis deltog, fanns sektionscheferna KG Larsson och John Lovén.

Ordförandeskapet behölls i princip av statssekreteraren i departementet (1976 – 78 Gerhard Larsson, 1978–79 Carl-Anders Ifvarsson, 1979–82 Åke Pettersson och 1982–90 Sture Korpi)

Ämbetsverken under Socialdepartementet skulle företrädas av sina generaldirektörer. Sedan Rexed i mars 1978 lämnade delegationen försämrades kontinuiteten i Socialstyrelsens representation. Barbro Westerholm liksom Maj - Britt Sandlund deltog endast sporadiskt i sammanträdena. Det var Nils Magnusson, då chef för socialtjänstavdelningen i Socialstyrelsen, som tillsammans med dåvarande byråcheferna Wigzell och Angsell representerade styrelsen i delegationens arbete.

Riksförsäkringsverket representerades alltid av sin chef (Lars-Åke Åström 1969 – 81; KG Scherman 1981–90) med överdirektören eller chefen för utredningsbyrån som ersättare.

I november 1983 fick delegationen en instruktion. I samband med detta skedde bl.a. en aktivering av de båda kommunförbundens politiska representation.

När Engström, Hedlén, Janson och Walter Korpi 1986 lämnade delegationen stärktes samtidigt den akademiska förankringen. Socialt arbete fick sin första företrädare i Sune Sunesson. Bland de övriga nya ledamöterna fanns professorerna Robert Erikson, Sigbrit Franke-Wikberg och bland ersättarna professorerna Lotta Westerhäll, Anders Klevmarken och Karin Tengvald. Birger

Stark och Johnny Schön representerade socialcheferna.

Arbetsformer

Inledningsvis var verksamheten trevande. Huvuddelen av anslaget disponerades under hela 1970-talet av de två ämbetsverken och några progressiva socialförvaltningar för utvecklingsprojekt med påtaglig närhet till den dagsaktuella politiska debatten. Etablerade forskare kom in sent. Beredningen av ansökningar sköttes av kansliet, under viss medverkan av forskare. Besluten om utdelning av anslag togs av departementschefen efter föredragning av ansvarigt departementsråd.

Delegationen gjorde tidigt försök att stimulera forsknings- och utvecklingsarbete genom att anställa utredare, som i samverkan med referensgrupper, skulle utarbeta forskningsprogram avsedda att användas som underlag för att inbjuda forskare att ansöka om anslag. Arbetet var inte särskilt framgångsrikt. Förslagen brast i konkretion och de frågeställningar som presenterades kunde inte belysas med vetenskaplig metodik. En förklaring till detta var att ingen av utredarna hade forskarutbildning eller erfarenhet av vetenskapligt arbete. Detta gav Carl-Gunnar Janson anledning att framhålla betydelsen av att långsiktigt bygga upp kompetens för aktuell forskning och utveckling. Förslaget föranledde då ingen åtgärd.

Det fanns dock redan 1975 tydliga ambitioner för en framtida utveckling. I ett yttrande 1975 till departementet över Socialutredningens betänkande fäste delegationen uppmärksamheten på behovet av instrument för social rapportering och levnadsnivåstudier samt former för samverkan

med socialtjänstens personal. Bakom förslagen kan man spåra bl.a. Gösta Rehn, Walter Korpi och Bengt Hedlén.

Kritik mot delegationen

Under 1970- talets senare del pågick ett antal utredningar om den framtida forskningspolitiken. Forskningsrådsutredningen redovisade i sitt första betänkande (1975)⁶ sin syn på sektorsforskning som en del av systemet, där självständiga ämbetsverk kunde få hjälp med att, fritt från politiskt eller myndighetsansvar, med vetenskapliga metoder genomlysa samhällets reformverksamhet för att utröna om de uppställda målen uppnåtts eller om de gjorda insatserna måste omprövas. Därför var utredningen tveksam till delegationen för social forskning, som hade sitt hemvist i regeringskansliet.

I en särskild expertbilaga⁷ år 1977 presenterades DSF som en passiv forskningsadministratör, beredande instans åt Socialdepartementet med huvudsaklig uppgift att finansiera Socialstyrelsens FoU-verksamhet. De projekt som fått stöd var förhållandevis begränsade, hade mindre med problemidentifiering, målformulering, teoriutveckling och originalitet att göra än att vara problemnära. Utredningen hävdade att en långsiktig vetenskaplig kunskapsuppbyggnad och nyorientering krävde en forskningsfrämjande verksamhet obunden av snäva tidsmässiga restriktioner eller politiska krav.

I ytterligare utredningsbetänkanden⁸ betonades sektorsorganens ansvar för den långsiktiga kunskapsutvecklingen och för finansiering av långsiktig sektoriellt motiverad forskning inom högskoleorganisationen. Ambitionen från utredarnas sida var dock att eventuellt kommande ökning av de statliga anslagen skulle kanaliseras till de statliga forskningsråden under Utbildningsdepartementet.

Forskarna i delegationen hade tidigare fört fram en likartad kritik och föreslagit åtgärder för att främja långsiktig kunskaps- och kompetensuppbyggnad, men inte fått gehör för sina förslag.

Efter den svidande kritik som riktats mot delegationen är det ofattbart att den fick fortsätta sin verksamhet. En förklaring är att anslaget från vilket verksamheten bekostades låg under Socialdepartementets anslag för kommittéer och disponerades av departementschefen. För honom kunde det vara tilltalande att till en ringa kostnad hålla såväl Socialstyrelsen som kritikerna av socialutredningen på gott humör.

Delegationens reaktion på kritiken

När kanslirådet Stig Lundström i mars 1981 blev vice ordförande i delegationen och chef för dess kansli framfördes forskarnas krav på nytt. Delegationens ordförande, Åke Petters-

6 Forskningsråd. Betänkande av Forskningsrådsutredningen. SOU 1975: 26.

7 Sektorsanknuten forskning och utveckling. Sex fallstudier. Expertbilaga 1 till SOU 1977: 52 Forskningspolitik.

8 Högskolan i FoU- samverkan. Betänkande av forskningssamverkanskommittén. SOU 1980: 46.

Svensk forskning 1982–1986. Vägar Värderingar Val. Rapport Nr 39-F. Forskningsrådsnämnden. Forskningens framtid.

Forskning och forskarutbildning i högskolan SOU 1981: 29.

son, lyssnade till kritik och förslag och tog initiativ till en förnyelse av verksamheten.

I sina yttranden över de ovannämnda utredningarna 1981 hävdade DSF behov av förstärkning av sektoriellt väl motiverad forskning inom högskolan. Den anslöt sig till utredningarnas krav på förstärkning av högskolans basresurser och tjänster på mellannivå för forskare som skulle kunna bidra med teoribildning och metodutveckling för sektorns behov och ansåg att sektorsmedel under ett inledningsskede skulle kunna användas till detta.

DSF – legitimerad forskningsfinansiär

Trots den ovan redovisade kritiken gav Regering och Riksdag⁹ 1982 DSF ett särskilt ansvar för att stimulera forskning inriktad mot hälso- och sjukvård, social planering samt socialförsäkringar.

Som en konsekvens av riksdagsbeslutet fick initiativarbetet nya former. Ambitionen var att grupper med en allsidig sammansättning av verksamhetsföreträdare och forskare skulle kartlägga pågående och undersöka behov av ytterligare forskning, prioritera särskilt viktiga områden och försöka finna former för rekrytering av forskare.

Den grupp som utsågs för att bearbeta forskningen om socialförsäkringarna blev stilbildande för fortsättningen. Den leddes av Riksförsäkringsverkets chef, KG Scherman, med ett starkt engagemang för att stärka det teoretiska underlaget för verkets arbete.

⁹ Regeringens proposition 1981/82:106 om forskning samt Utbildningsutskottets utlåtande 1981/82:37.

Gruppen mötte intresseorganisationer för att diskutera angelägna forskningsfrågor, genomförde enkäter om pågående forskning samt om forskares intresse för området och mötte, vid universiteten i Lund, Umeå, Uppsala och Göteborg, för ytterligare överläggningar forskare i deras egen miljö, allt med syftet att engagera dem för sektorns behov.

Initiativ i socialarbetarnas perspektiv

Utgångspunkten för initiativverksamheten i socialarbetarnas perspektiv som också var Socialstyrelsens var de krav som tidigt fördes fram om studier av relationen socialarbetare–klient, om utveckling av de sociala arbetsmetoderna och integrerade studier i social teori och socialt arbete. Ugglan lade grunden för detta arbete, men det var svårt att få med delegationens forskare i arbetet. I en grupp som lade fram förslag om social planering var förhållandet likartat.

Ett initiativ 1985 från Börjeson och hans kolleger vid socialhögskolorna om stöd till forskarutbildning vid socialhögskolorna resulterade i ett särskilt flerårigt anslag. En bredare ansats gjordes i arbetet med programmet för forskning om socialarbetare–klient i vilket, från delegationen, företrädare för samtliga socialtjänstens områden deltog. Forskning om missbruk hade länge varit en prioriterad fråga inom delegationen. Hösten 1981 presenterades ett betänkande om narkomanvårdsforskning där bl.a. Börjeson medverkade. I november 1988 presenterade en initiativgrupp förslag om forskning kring missbrukarnas familjer och ett år senare en rapport om missbrukare och tvångsvård. Göran Rådö (1990–93 statssekreterare i So-

cialdepartementet) ledde båda grupperna, Uggla var sekreterare.

Även de två sistnämnda grupperna arbetade i princip efter den modell som användes för socialförsäkringsforskning. Bland forskarna märktes bl.a. Börjeson, Ulla Petersson, Hans Bergman, Eckhart Köhlhorn, Lotta Westerhäll, Anders Bergmark, Lars Oscarsson, alla numera professorer med intressen inom området.

Arbets sättet innebar en insiktsfull beredning, där forskare och verksamhetsföreträdare på kvalificerad nivå fick möta varandra, ge och ta argument, innan förslagen presenterades för delegationen. Med smärre justeringar ställde denna sig bakom förslagen som överlämnades till Socialdepartementet. Argumenten trängde så småningom igenom, men resurserna lät vänta på sig.

Hälso- och sjukvårdsforskning – en område för konstruktiva kontroverser

Om hälso- och sjukvårdsforskning har det alltid funnits kontroverser inom delegationen. Sedan Rexed lämnat delegationen, solidariserade Socialstyrelsen sig med de medicinska fakulteternas och det medicinska forskningsrådets ståndpunkter. Den rapport som presenterades om forskningsområdet, av en initiativgrupp inom delegationen, bar omisskännliga drag av denna inställning.

Den första tydliga markeringen av skillnader i uppfattning mellan medicinska forskare och forskare inom samhällsvetenskaperna kom när FRN föreslog att delegationen skulle få ett särskilt ansvarsområde för forskning i gränsområdet mellan medicin

och samhällsvetenskap, vilket också blev Riksdagens beslut 1982.

I FRN reserverade sig ett antal ledamöter, främst medicinska forskare, mot detta. Under den tid jag kan överblicka fanns det hos MFRs representanter i delegationen en tendens att dels hävda kravet på medicinsk kulturkompetens för att få bedriva hälso- och sjukvårdsforskning, dels lyfta över projekt som av kvalitetsskäl inte accepterades av MFR med tillstyrkan till delegationen; ett sätt att indirekt utöva makt över tillgängliga forskningsmedel.

När delegationen yttrade sig över forskningsavsnittet i Utredningen om hälso- och sjukvård inför 90-talet påpekades att epidemiologiska- och vårdkonsumtionsstudier borde ske i samverkan mellan medicinare och samhällsvetare och inte läsas vid principen att forskningen skall utföras av och genom vårdorgan eftersom forskningens resultat ytterst skulle tjäna dessa och det kunde finnas risk för att de mer oroande frågorna därigenom skulle komma i skymundan.

En annan skillnad i åsikter kom till uttryck när delegationen i maj 1989 skulle yttra sig över ett betänkande från en utredning om äldreforskning som utförts gemensamt av DSF och FRN. De två uppdragsgivarna ställde sig bakom de framlagda förslagen. Medan FRN förordade prioritering av beteende- och samhällsvetenskaplig äldreforskning hävdade MFRs representant i DSF att utredningens förslag och analys måste vägas mot behovet av medicinska och socialmedicinska forskningsinsatser.

Forskning och handikapp – handlingsprogram inom handikappområdet

Under våren 1984 hade, i samråd med socialdepartementet och forskningsrådsnämnden, en utredning om handikappforskning tillkallats. Den leddes av dåvarande riksdagsledamoten Bengt Lindqvist (1985–10–21 statsråd, biträdande socialminister och ansvarig för DSFs anslag fram till 1990). Den arbetade på ett likartat sätt som de föregående. Seminarier genomfördes med företrädare för handikapprörelsen och politiker och tjänstemän inom stat, kommun och landsting för att kartlägga behov av forskning samt med forskare inom området för att diskutera forskningens organisatoriska ramar, forskarkompetens och rekrytering till området.

Gruppens förslag till handlingsprogram accepterades av delegationen, vilket tillförde området två tjänster på forskarassistent/ docentnivå och två doktorandtjänster. DSF gick också in med bidrag till en samordning av handikappforskningen under FRNs ledning.

Kvalitetsfrågor

Med förebild från forskningsråden krävde Rexed och Engström redan 1974 att delegationen skulle ha kvalitetsgranskning av ansökningar. Först utnyttjades forskarna inom delegationen. Så småningom breddades forskarrepresentationen och verksamhetsföreträdare tillkom. De senare var ovana vid denna typ av uppgifter, vilket ledde till konflikter mellan dem, som ville prioritera utvecklingsarbeten och försök och forskarna.

Första gången frågan om avvägningar mellan intressena kom upp var 1977. Den

förföljde delegationen på ett konstruktivt sätt under hela dess existens. Från 1987 avkrävdes även verksamhetsföreträdarna skriftliga utlåtanden över de projekt de granskat. Det är tveksamt om dessa utlåtanden tillförde besluten särskilt mycket av värde. Däremot utgjorde de en bra utgångspunkt för diskussioner om betydelsen av kvalitet även i utvecklingsarbeten och försöksverksamheter, ett krav som Socialdepartementets ledning förde fram i propositionsarbetet 1983/ 84.

Ordförandena i kommittéerna utsågs bland delegationens ordinarie ledamöter eller ersättare. Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet hade, i för dem aktuella kommittéer, företrädare på byråchefsnivå. Socialcheferna Bengt Hedlén, Arne Borg, Kjell E. Johansson, Ivan Ottoson och Birger Stark spelade viktiga roller i kommittéerna. Bland de vetenskapliga bedömare dominerade sociologer från Stockholm. Företrädare för socialt arbete var bl.a. Ulla Pettersson och Harald Swedner. I konsekvens med breddningen av den vetenskapliga kompetensen i delegationen 1986 skedde en motsvarande breddning i prioriteringskommittéerna, där socialt arbete utöver Pettersson och Swedner kom att representeras av Börjesson, Sunesson och Rosemari Eliasson. I kommittén för socialpolitik ingick professorerna Erikson (numera Socialvetenskapliga forskningsrådets huvudsekreterare), Klevmarken och Westerhäll samt dåvarande docenten Antoinette Hetzler.

Kontakter med omvärlden

Delegationen var förhållandevis okänd inom universiteten. En mycket viktig insats för att

ändra på detta gjordes av Carl-Gunnar Janson (då dekanus vid samhällsvetenskapliga fakulteten i Stockholm) när han 1985 inbjöd delegationens ledning till dekanernas överläggningar i gemensamma frågor en gång per termin. Mötena fortsatte till och med 1987. Därefter uppehölls kontakterna direkt med respektive fakultet. Frågor om den långsiktiga kompetensuppbyggnaden var central under dessa överläggningar.

För att ytterligare förbättra kontakterna mellan delegationen och universiteten inbjöds forskare med anslag till stora projekt att göra föredragningar inför delegationen.

Delegationen företog också studiebesök till såväl FoU-verksamheter inom socialtjänsten som sjukvården som till samhällsvetenskapliga fakulteten i Umeå och Institutet för social forskning vid Universitetet Stockholm.

När jag tillträdde min tjänst 1983 hade jag inom ett flertal områden haft ett nära samarbete med ledningen i Socialdepartementet liksom med Arne Engström. Som Rexeds ersättare hade jag deltagit i Medicinska forskningsrådet, Samarbetskommittén för social forskning, företrätt styrelsen vid socialchefernas konferenser, deltagit i möten med socialförvaltningar samt lett utredningar om socialtjänstens innehåll och organisation.

Min forskarutbildning låg inom medicin och naturvetenskap. Med hänsyn härtill blev de fortlöpande kontakterna inom delegationen med Walter Korpi och Janson samt med de samhällsvetenskapliga fakulteternas dekaner ett viktigt nätverk som på sikt någorlunda kompenserade mina bristfälliga kunskaper i samhälls- och beteendevetenskap.

De tidigare goda relationerna till det medicinska forskningsrådets ledning bestod. Med hänsyn till de kritiska utredningar om sektorsforskning som genomförts under Hans Landbergs ledning är jag positivt överraskad av den generositet han som FRNs huvudsekreterare visade mig från första stund. Samarbetet med honom var alltid konstruktivt.

De första kontakterna med Riksbankens jubileumsfond togs tidigt under 1984 och kom sedan att följas av många värdefulla såväl informella som formella kontakter med dess verkställande direktör, professor Nils-Erik Svensson. Senare under året etablerades kontakt med HSFR.

Under mitt arbete i delegationen hade jag parallellt ett flertal uppdrag som sakkunnig i departementet, vilket informellt gav mig direkt tillträde till den politiska ledningen.

Problemområden

Inom två områden fanns problem från starten. Det ena gällde information om forskningsresultat till allmänhet och verksamhetsföreträdare, det andra kontakten mellan delegationens forskare och företrädare för framförallt socialtjänsten både i arbetet inom delegationen och utanför denna.

Delegationens tidiga försök med skrift- och rapportserier var inte särskilt framgångsrika och lades ned, verksamhetsberättelserna moderniserades och en informationssekreterare anställdes. Han tog flera goda initiativ och sammanförde lokalt mediafolk med forskare och ordnade tematiska seminarier med forskare och författare. En tidskrift – *Social forskning* tillkom 1986 inriktad mot att förmedla forskningsresultat till verksamhetsföreträdare.

Förhållandet mellan forskare och verksamhetsföreträdare kan belysas med att 1984 när delegationen var medarrangör vid socialchefernas studiedagar endast en av forskarna i delegationen deltog. Däremot deltog andra forskare ur intressentkretsen, bl.a. Sunesson, Börjeson, Ulla Pettersson, Anna Hollander, Tengvald och Swedner. Socialcheferna var rikligt representerade av personer engagerade i delegationens arbete bl.a. Hedlén, Stark och Ivan Ottoson. Efter omorganisationen 1986 förbättrades förhållandet.

Arbetet inom delegationen efter 1983

Den forskningsfinansierande verksamheten bedrevs efter i stort sett tidigare riktlinjer, dock med betydande höjning av kvaliteten i granskning och bedömning. Även om förslagen till departementet om fördelning av forskningsmedel var en fråga för delegationen sköttes det faktiska beredningsarbetet av prioriteringskommittéerna.

En viktig förändring gjordes i juni 1984. Den dittills gällande ordningen att ett departementsråd eller en departementssekreterare läst in det av delegationen beredda materialet och gjort sin egen föredragning, visserligen oftast i linje med delegationens förslag, ansåg Sten Andersson irrationell. Han beslöt därför att dessa skulle göras av delegationens kanslichef, av konstitutionella skäl i närvaro av den för anslaget ansvarige huvudmannen. Detta innebar i realiteten en delegation av ansvaret för forskningsmedlens användning till DSF.

Nya rutiner för beredningsarbetet med propositioner om forskning

Beredningen av delegationens anslagsfrågor sköttes av planerings- och budgetsekreterariatet i departementet utan möjligheter för större påverkan från delegationens sida fram till 1983, då jag som ämnessakkunnig hos departementschefen kom att ingå i den grupp i statsrådsberedningen som förberedde nästkommande proposition om forskning. Den leddes av statssekreteraren Kerstin Niblaeus. I beredningen skulle jag konsultera departementsråden, vilket inte var lätt på grund av deras bristande intresse och kompetens för dessa frågor. Det fanns ett undantag, Kerstin Wigzell, som också försökte engagera sina kolleger i överläggningarna. Förankringen i departementet sköttes av ordföranden

Mina kontakter med Niblaeus var frekventa, konstruktiva och stimulerande. Hon visade sitt engagemang för den sociala forskningen och deltog bl.a. i ett sammanträde med delegationen för att diskutera framtidsfrågor och medverkade tillsammans med mig i socialchefernas studiedagar 1984 för att diskutera forskningspolitik och samhällsutveckling.

I beredningsarbetet skulle samråd ske också med utbildningsdepartementets forskningsenhet. Den ansvariga handläggaren ville inte acceptera föreslagna skrivelser från Socialdepartementet eftersom de inte ansågs representativa för Regeringens uppfattning. Detta gav departementschefen (Sten Andersson) skäl att personligen ingripa och vidhålla formuleringarna, vilket också blev Regeringens beslut.

Vid beredningen av den tredje proposition-

nen om forskning var de formella kontakterna med statsrådsberedningens arbetsgrupp av samma omfattning som tidigare; de personliga kontakterna däremot sällsynta.

Från delegationens sida fanns det tydliga ambitioner att skaffa fram nya resurser till social forskning och se till att den integrerades i universiteten.

Under 1983 skärptes kraven på stöd till kreativa forskningsmiljöer och på tjänster (stipendier) för forskare, forskarassistenter och doktorander inom socialpolitik, socialt arbete, barnomsorg och familjepolitik, invandrarforskning i ett socialpolitiskt perspektiv, epidemiologi samt hälso- och sjukvårdsforskning i ett samhälls- och beteendevetenskapligt perspektiv.

Anslagsutvecklingen

Mot bakgrund av det anförda finns det anledning att se på utvecklingen av anslaget, vilket ju också speglar de prioriteringar av social forskning som över tiden gjorts inom Socialdepartementet. Underlaget för diagrammet (se nedan) och tabellen (se nästa sida) utgörs av departementets bilagor till budgetpropositionerna och propositionerna om forskning.

Anslaget låg stilla under de fyra första åren, vilket innebar en svag minskning i fasta priser. 1974, när delegationen inrättades, och det därpå följande året, ökades anslaget kraftigt. 1977 kom ytterligare en betydande höjning. Därefter låg anslaget i stort sett stilla fram till budgetåret 1984/85. Från

Diagrammet får läggas in manuellt av tryckeriet.
Fel filformat!

Tabell 1

Fördelningen av beviljade anslag under budgetåren 1985/86–1989/90 mellan projekt, tjänster (stipendier) och programstöd/basanslag i relation till respektive prioriteringskommitté.

Prioriteringskommitté	Projektmedel	Tjänster	Programstöd/ basanslag	Totalt
Socialpolitik och arbetsliv	12 682 000	6 673 000	5 865 000	25 220 000
Socialtjänst och samhällsplanering	21 365 000	10 330 000	4 020 000	35 715 000
Barn-, ungdoms- och familjepolitik	26 817 000	4 362 000	0	31 179 000
Alkohol och andra beroendeframkallande medel	18 585 000	2 572 000	0	21 157 000
Handikappforskning	14 202 000	3 663 000	0	17 865 000
Hälsa- och sjukvårdsforskning	22 702 000	6 324 000	6 940 000	35 966 000
Totalt	116 353 000	33 924 000	16 825 000	167 102 000

budgetåret 1986/87 fram till 1989/90 tillfördes anslaget inga nya medel.

Trots att delegationen både 1978 och 1981 fört fram krav på resurser för att långsiktigt bygga upp kompetens för forskning och utveckling inom sektorn redovisades först i budgetpropositionen 1983/84 behov av metoder för välfärdsmätning och sociala områdesbeskrivningar samt studier av levnadsförhållanden för olika samhällsgrupper. Socialtjänstens teoribildning som stöd för bearbetning av centrala problemområden borde också förstärkas, vilket i sin tur krävde insatser från universitet och högskolor. Synpunkterna och argumenten upprepades i propositionen om forskning. De markeringar som gjordes av departementschefen kom att utgöra en viktig brytpunkt för delegationens fortsatta utveckling. Det ekonomiska utbytet blev emellertid måttligt.

Vid beredningen av den tredje propositionen om forskning var samverkan med Statsrådsberedningens enhet för forsknings-

frågor ytterst formell. Det förelåg ett uppenbart ointresse att lyssna på Socialdepartementets argumentation. Delegationen anmodades att »formulera krav på forskningen och uppmärksamma behoven av förstärkningar till tillämpningsinriktade discipliner för såväl forskning och forskarutbildning och härvid även se på de strukturer forskarna arbetar i och aktivt stödja tvärvetenskapliga strukturer och befintliga kreativa forskningsmiljöer«.

Huvuddelen av de förstärkningar som föreslogs var generella och riktade mot högskolan. De särskilda insatser som föreslogs inom vissa prioriterade områden omfattade inte Socialdepartementets ansvarsområde. Socialutskottet följde Regeringens förslag och Riksdagen beslöt att anslaget skulle förbli oförändrat, dvs. i realiteten sänkas.

Frågan om forskning inriktad mot vissa sektors behov hade blivit föremål för noggranna studier av forskningsrådsutredningen¹⁰ och till denna kopplade utredningar.

Trots ett för bl.a. DSF negativt utfall av dessa legitimerades, i Riksdagens första forskningspolitiska beslut, bl.a. DSF som forskningsfinansier. Som framgått av föregående avsnitt har det över tiden funnits krafter som velat samla all forskningsfinansiering under de statliga forskningsråden.

Inför arbetet med Regeringens fjärde proposition om forskning beslöts därför att göra ytterligare en utredning i denna fråga. Utgångspunkten var motioner vid riksdagsbehandlingen av den föregående propositionen om forskning, med krav på att resurser skulle föras över från sektorsorganen till fakultetsanslagen. Som förberedelse till en generell granskning av departementsorgan med särskilda forskningsuppgifter begärde Statsrådsberedningen att få göra en förstudie av DSF. Huvudstudien leddes av dåvarande planeringschefen för forskningsfrågor i Statsrådsberedningen, Björn von Sydow (1983–88 prefekt för Socialhögskolan i Stockholm och från denna tid förtrogen med delegationen och dess verksamhet).

För DSF, som ville få sin verksamhet konsoliderad, var det intressant att få bekräftat att de av delegationen formulerade målen nåtts. DSF var den enda av de studerade enheterna som långsiktigt finansierade forskartjänster (19 procent av delegationens resurser) vid universiteten och som gav s.k. basstöd (3 procent) samt hade berednings- och beslutsformer som i stort stämde överens med forskningsrådets.

Beredningsformerna för den fjärde propositionen om forskning behölls i princip oförändrade. Såväl de formella som infor-

mella kontakterna med Statsrådsberedningen förbättrades. Med von Sydow fördes informella samtal i olika frågor, bl.a. ett med utgångspunkt i ett förslag från forskningsrådsutredningen om att stat, kommun och landsting inom vissa områden skulle kunna gå in med solidarisk finansiering. Genom en sådan räknade man med att de kommunala prioriteringarna skulle bli tydligare och klarare komma till uttryck samtidigt som primär- och landstingskommunernas möjligheter att få gehör för sina idéer och synpunkter skulle förbättras. Inom Svenska kommunförbundet fanns ett visst intresse för sådan samverkan. Von Sydow ville vid en informell överläggning undersöka Landstingsförbundets intresse för sådan samverkan vid finansiering av hälso- och sjukvårdsforskning. Reaktionen var den förväntade. Förbundet kunde tänka sig att ange områden för forskningsinsatser. Finansiering ansågs dock vara en statlig uppgift.

I den fortsatta beredningen fästes uppmärksamheten på att DSF, trots den svaga utvecklingen av anslaget, fullföljt Riksdagens beslut om stöd till forskning inom prioriterade områden. Det långsiktiga stödet till universitet och högskolor hade tagits emot väl av forskarsamhället som reagerat positivt på delegationens önskemål om att ta upp frågeställningar som var angelägna att få belysta i sektorns perspektiv.

Argumentationen, som var förankrad i delegationen och Socialdepartementet, tog i ett kort perspektiv upp betydelsen av att tillvarata den metodkompetens som fanns vid universitet och högskolor för ett kvalificerat utredningsarbete. I det längre perspektivet bedömdes det viktigt att med riskvilligt kapital få över intresserade forskare

10 Forskningsråd. Betänkande av Forskningsrådsutredningen. SOU 1975:26.

till sektorns problem. Vi pläderade för stöd till samverkan mellan flera vetenskapliga discipliner i ett tvärvetenskapligt angreppssätt och för stöd till doktorander, handledare och för nydisputerade till vidareutvecklingstjänster.

Vi föreslog att nya fasta lärartjänster skulle inrättas vid universiteten under förutsättning att det fanns flera kompetenta sökande och att förse tjänsterna med resurser för forskarutbildning.

Avslutningsvis hävdade vi betydelsen av att Socialdepartementet även fortsättningsvis, genom ett eget forskningsråd, kunde behålla möjligheter till initiativ inom nya för sektorn viktiga områden.

Hur den fortsatta beredningen inom Regeringen gick till har jag inte lyckats utröna eftersom, enligt besked från personal i Utbildningsdepartementet resp. regeringskansliets arkiv, material från beredning av Regeringens propositioner om forskning inte kunnat återfinnas.

I oktober 1988 fick jag emellertid uppdrag från Statsrådsberedningen att förhandla med berörda universitet och högskolor om ett eventuellt överförande av medel från Socialhuvudtiteln till Utbildningshuvudtiteln för att finansiera vissa tjänster av intresse för den sociala sektorn. Detta medförde ett antal överläggningar med företrädare för främst de samhällsvetenskapliga fakulteterna om önskvärda riktade förstärk-

ningar inom områden av intresse för Socialdepartementet samt om universitetens intresse för att motta sådana resurser. Jag möttes med något enstaka undantag, beroende på interna konflikter inom en institution, av mycket positiva reaktioner.

Ett nytt forskningsråd ? Avlyft av medel till universiteten ?

Det stod inte förrän mycket sent i beredningsprocessen klart att Regeringen avsåg att inrätta ett nytt forskningsråd som skulle ta hand om uppgifter som tidigare åvilat DSF och Delegationen för invandrarforsk-

ning samt vissa uppgifter som handlagts inom FRN. Härutöver var avsikten att lyfta av medel från Socialdepartementets anslag för att inrätta tjänster vid universiteten. Utgångspunkten för Regeringens ställningstagande var den tidigare nämnda utredningen om svensk sektorsforskning.¹¹

Vid riksdagsbehandlingen fanns reservationer från m och vpk mot ett socialvetenskapligt forskningsråd och från m, c och vpk mot dess inplacering under Socialdepartementet. Vid utskottsbehandlingen yrkade majoriteten, med utskottets ordförande (Daniel Tarschys, fp) och vice ordförande (Bo Holmberg, s), bifall till förslaget, vilket också blev Riksdagens beslut.

Genom beslutet tillfördes universiteten, genom ett avlyft av medel från Socialdepartementets anslag, inom ämnet socialt arbete två professorer och tre forskningslektorat, handikappforskningen tre professorer, forskningen om äldre två professorer, forskningen i socialpolitik fyra professorer och ett forskningslektorat, hälso- och sjukvårdsforskning en professur och sju forskningslektorat och ett forskningslektorat för barnomsorgsforskning samt 1 milj. kr till temainstitutionen för barn i Linköping för långsiktig kunskapsuppbyggnad. Genom Riksdagens beslut övertogs också ansvaret för handikappforskningen från FRN av det nya forskningsrådet.

Det nya forskningsrådets anslag höjdes samtidigt med drygt 18 milj. kr (45,9 procent) eller 2,9 milj. kr (32,6 procent) i fasta priser.

11 Svensk sektorsforskning Ds 1989: 3. Statsrådsberedningen.

Slutord

Under arbetet med Regeringens proposition om forskning 1990, när diffusa önskemål om ökad forskning men inga konkreta förslag förts fram, påpekade Björn von Sydow »vikten av att komma bort från verbala prioriteringar« under den kommande treårsperioden; påpekanden som återkom under processen. Han ville också få belyst om FoU haft någon starkare koppling till samhällsutvecklingen.

En granskning av budgetpropositioner och propositioner om forskning, vars resultat redovisats i tabellen och diagrammet ger med två undantag besked om verbal prioritering. Undantagen är det lyft av anslagsramen som skedde när delegationen inrättades och det därpå följande året samt i samband med riksdagsbeslutet med anledning av första och fjärde propositionen om forskning.

Social forskning har aldrig varit en framträdande eller tung fråga i Socialdepartementet. Det kan förklaras av bristande intresse och kompetens för forsknings- och utvecklingsfrågor hos flertalet av departementets ledande tjänstemän samt dålig kommunikation inom departementet. Forskningsfrågorna har sällan tagits upp med ansvarigt statsråd. Texterna under anslaget har levererats som en form av årsredogörelser från tjänstemän i delegationen. Vid akut uppkomna behov av medel för andra ändamål än social forskning har anslaget utnyttjats av departementsledningen utan att delegationen hörts. Detta försvagade trovärdigheten i Socialdepartementets deklarationer om det stora intresset för social forskning.

Den viktigaste politiska markeringen

gjorde Sten Andersson 1983 i beredningsarbetet för den andra propositionen om forskning. Den ekonomiska utdelningen blev inte särskilt stor, men när han 1984 de facto delegerade ansvaret för anslaget till delegationen vidtog en viktig intern prioritering vid fördelningen av tillgängliga medel på samma sätt som vid forskningsråden.

Riksdagen, främst dess socialutskott, har inte dokumenterat något större intresse för forskningsfrågorna inom den sociala sektorn med undantag för den fjärde propositionen om forskning, då det förelåg ett väl genomarbetat utlåtande från utskottet.¹²

Attitydförändringar till den sociala forskningen kom de år som DSF's argument togs på allvar i Statsrådsberedningen, det stora resurstillskottet i samband med den fjärde propositionen om forskning.

Den dokumentation som ligger till grund för artikeln bär inte många spår av krav från kommunala förvaltningar eller de två kommunförbunden på resultat av vetenskapliga studier som grund för deras arbete. Så länge Rexed verkade inom Socialstyrelsen och delegationen drev han med kraft sina ursprungliga krav. Hans efterträdare i delegationen har varit anmärkningsvärt anonyma.

Riksförsäkringsverket kom först efter 1982 med utgångspunkt i Schermans arbete att påverka forskningen inom sitt område. Hans arbete blev stilbildande för de initiativgrupper som kom efter.

Socialchefer, med starka förvaltningar och utredningsresurser och med relationer

till universitet och högskolor, har på olika sätt försökt att skapa opinion för att utnyttja forskare inom det lokala reformarbetet.

Det har emellertid inte varit utan problem. När dessa frågor behandlats i delegationen, bl.a. 1974, 1977 och 1984, har det funnits en tydlig klyfta i åsikter om vad forskning är, hur kopplingen mellan forskning och utvecklingsarbete skall ske och vilken nytta forskningens resultat kan ha för det praktiska arbetet med förändringar. Det har varit svårt att få igång en dialog mellan forskare och verksamhetsföreträdare.

När det gäller hälso- och sjukvårdsforskning finns det två förhållanden som är värda att notera. Det ena är det bristande intresset från Socialstyrelsen och Landstingsförbundet för forskning om sjukvården som system. Medicinska forskningsrådet har främst ägnat sig åt verbala prioriteringar inom området och först efter påtryckningar från främst Rexed inrättat en enhet för hälso- och sjukvårdsforskning, med förhoppning att kunna värna om den medicinska professionens position och hindra andra aktörer att komma in.

Välfärdsforskning i ett vidare perspektiv och med krav på resurser för att kunna utnyttja statistiska databaser för longitudinella studier har följt delegationen från starten. Den har med stor framgång bedrivits av forskare vid SOFI och vid institutioner för sociologi och nationalekonomi vid universiteten i Stockholm, Umeå och Göteborg och avkastat resultat som förekommit i den offentliga debatten.

Berglind¹³ hävdar att den forskning som

12 Regeringens proposition 1989/90: 90 om Forskning samt socialutskottets utlåtande 1989/90: SoU19 och utbildningsutskottets betänkande 1989/90: UbU25.

13 Berglind, Hans: Tio års forskning i socialt arbete i Berglind, Hans och Kristenson, Per-Olof (red.)

började bedrivas vid socialhögskolorna inte förekom i andra ämnen. Därför fanns det behov av stöd till forskning kring viktiga samhällsproblem som riskerade att i allt för stor utsträckning förbises av forskarna. Översikten över forskningen vid institutionen för socialt arbete i Stockholm markerar tydligt den forskningens koppling till samhällsutvecklingen. Berglind bekymrar sig emellertid över att den inte har vuxit fram efter en inomvetenskaplig process i den samhällsvetenskapliga fakulteten utan är »resultat av administrativa och politiska beslut som tillmötesgått ett fackligt –professionellt likaväl som ett samhälleligt intresse«. Jag håller med honom om att det var så i början, men tack vare att Uggla engagerade sina tidigare kolleger inom sociologin i det utvecklingsarbete hon bedrev inom delega-

tionens ram kom så småningom ett viktigt disciplinärt inflöde i socialhögskolornas forskning. I kretsen av aktörer finns i modern tid ett starkt inslag av ledare för socialhögskolorna – Lindblom, Börjeson och von Sydow.

Den intressantaste delen av processen startade emellertid under tidigt 60-tal med Inghes avhandling och Börjesons debattartiklar. Börjeson blev aldrig ledamot av delegationen, men av handlingarna framgår att han, ofta i samverkan med Hedlén, Uggla och kretsen kring Berglind, ytterst konsekvent agerade för teoribildning, kunskapsutveckling, kvalitets- och kompetenshöjning inom forskningen i socialt arbete.

Delegationen avslutade sitt arbete i maj 1990 med ett seminarium där viktiga linjer i delegationens arbete redovisades.¹⁴

Socialt arbete i utveckling. Allmänna förlaget 1991. (Se även Socionomens forskningssupplement. En festskrift till Inga-Lill Uggla Socionomen 3 1992 Del 2).

¹⁴ Forskning om välfärd. En seminarierapport. DSF Stockholm 1990.

Summary

The progress of financing social research

Early in the 1960s some scientists, social workers, parliamentarians and other groups of politicians argued for reformed social services. Scientists, particularly in behavioural sciences, were asked to support these efforts.

At that time, however, social work was not established as an academic discipline and funds were not available to support training of researchers or doing research. The Director General of the National Board of Health and Welfare, former advisor to the Government on scientific issues, and the Association of Directors of Social Services impressed on the Minister of Social Affairs the necessity of funds for this purpose. Fortunately in 1974 the Minister accordingly organized an advisory board of scientists and social workers (DSF) to assist in promoting research and development aiming at better social services, and offered

them some money to speed up the process.

Due to the lack of university departments and persons competent to do research, most of the available money went to developmental projects administered by local authorities or national administrative boards. This was strongly criticized by academicians when the structures of fund-raising for scientific research were debated in the 1970s. Thus the board, pushed by its scientists, tried to find new ways and means to recruit researchers and students to social research and to convince Government and Parliament to raise particular funds.

Not until 1989, however, did it become obvious to them that social science research should have a Research Council of its own. The commitment of a number of dedicated personalities, some of them during the whole process, made it possible.

Litteratur

- Berglind, Hans: »Tio års forskning i socialt arbete« i Berglind, Hans och Kristenson, Per-Olof (red.) *Socialt arbete i utveckling*. Allmänna förlaget 1991.
- Ds S 1973: 8; Ds S 1973: 1.
- Forskning om välfärd*. En seminarierapport. DSF Stockholm 1990.
- Forskningens framtid*. Forskning och forskarutbildning i högskolan SOU 1981: 29
- Forskningsråd*. Betänkande av Forskningsrådsutredningen. SOU 1975: 26
- Hedlén, Bengt: Anförande vid Föreningen Sveriges Socialchefer studiedagar i Jönköping 1968.
- Högskolan i FoU-samverkan*. Betänkande av forskningssamverkanskommittén. SOU 1980: 46
- Karlsson, Anette: *Föreningen Sveriges Socialchefer – dess betydelse för den svenska socialtjänsten 1938–1996*. Magisteruppsats i ekonomisk historia vt 1997, Ekonomisk-historiska institutionen, Stockholms universitet.
- Regeringens proposition 1981/82:106 om forskning samt Utbildningsutskottets utlåtande 1981/82:37.

Regeringens proposition 1989/90: 90 om Forskning samt socialutskottets utlåtande 1989/90: SoU19 och utbildningsutskottets betänkande 1989/90: UbU25
Sektorsanknuten forskning och utveckling. Sex fallstudier. Expertbilaga 1 till SOU 1977: 52
Forskningspolitik
Socionomens forskningssupplement. En festskrift

till Inga-Lill Ugglas Socionomen 3 1992 Del 2.
Statsrådsprotokoll från 69-04-18.
Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 7: Socialdepartementet s. 14-15.
Svensk sektorsforskning Ds 1989: 3. Statsrådsberedningen
Svensk forskning 1982-1986. *Vägar Värderingar*
Val. Rapport Nr 39-F. Forskningsrådsnämnden

Dags att förnya prenumerationen på *Socialvetenskaplig tidskrift 2000*

Prenumerationspriser per år, SEK

	Sverige	Norden	Övriga länder
Enskild	175:–	210:–	220:–
Institution	375:–	410:–	420:–

FORSA tillhandahåller tidskriften åt medlemmarna. Enskilda nummer av tidskriften kostar 110:–, dubbelnummer 150:–.

Skicka prenumurationsbeställningen till:

Prolog Medlemservice, Sjödalsbacken 2, 141 61 Huddinge, fax 08-774 13 77, tel. 08-779 55 19, e-post: prolog@swipnet.se, Pg 134 35 97-9. Org.nr 556200-3862

Under 2000 kommer vi att presentera många spännande artiklar och teman.